

Знаете ли какво е PISA?

3.9.2026 - | Фондация „Заедно в час“

Резултатите от новото издание на международното изследване на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие ще излязат на 8 септември

На 8 септември 2026 г. ще бъдат обявени резултатите от последното изследване на Програмата за международно оценяване на учениците (PISA), в което участва и България. Изследването е разработено от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) като регулярно международно стандартизирано оценяване на функционалната грамотност при 15-годишните ученици. Изследването измерва не просто знанията по конкретни предмети, а как учениците могат да ги използват наученото в реални житейски ситуации.

PISA се провежда от 2000 г. и е едно от най-важните изследвания за развитието на образованието в света.

Какво ще ни покажат резултатите от PISA 2025? На 10 септември от 18:00 ч. „Заедно в час“ и Българската предприемаческа асоциация (BESCO) организират онлайн дискусия с директори, учители, родители, представители на бизнеса и експерти, в която ще разгледаме резултатите и ще обсъдим какво стои зад тях.

Включете се в разговора за това какво означават данните за българското образование и как можем да ги използваме за по-добри решения за ученето и развитието на всяко дете. Регистрирайте се за безплатното онлайн събитие →

Как се провежда PISA

Програмата за международно оценяване на учениците (PISA) е един от най-важните източници на информация за състоянието на българското образование и какво може да бъде подобро с примери от останалите страни по света. PISA е отговор на необходимостта от разработване на индикатори за сравняване на качеството на образованието в отделните държави в ситуацията на глобална икономика и трудов пазар.

PISA на практика е тест. Той изследва функционалната грамотност на 15-годишните ученици.

Това е възрастта, на която повечето ученици по света са в края на задължителното си училищно образование. Затова и изследването е създадено да мери доколко учениците са подготвени да се справят с живота в съвременното общество и глобалния свят.

PISA показва способността на учениците да използват познанията и уменията си от училище в реални житейски ситуации.

PISA е разработен от международен екип от образователни експерти. Тестът се провежда през периоди от три или четири години, като обхваща три познавателни области: четене, математика и природни науки. Във всеки етап акцентът се поставя върху една област, а другите две са представени по-общо, като обикновено се съчетава и с други компетентности, необходими за съвременния свят.

За изследването от 2025 г., чиито резултати очакваме на 8 септември, основният акцент е върху природните науки. В този цикъл на PISA учениците в част от страните участват и в

допълнителни модули, свързани с познанията по чужди езици и ученето в дигиталния свят.

Какво е грамотност по природни науки

Акцентът тази година ще бъде върху природонаучната грамотност – способността на учениците да оценяват критично научните доказателства, да преценяват достоверността на информацията и да прилагат научните знания при вземането на решения.

Тестът проучва също така дали учениците могат да проявят инициативност при справянето с екологичните предизвикателства.

Учениците са попълнили и въпросник за техните нагласи, убеждения, семейна среда, както и за преживяванията им в училище и при ученето. Директорите на училищата са отговаряли на въпроси, свързани с управлението на училището, организацията и средата за учене.

PISA 2025 ще ни покаже до каква степен младите хора притежават компетентностите да:

- Обясняват явленията научно: да разпознават, изработват, прилагат и оценяват обяснения за разнообразни природни и технологични явления
- Изработват и оценяват планове за научно изследване и критично да тълкуват научни данни и доказателства: да преценяват и оценяват начини за научно изследване на въпроси, както и критично да тълкуват и оценяват научни данни
- Изследват, оценяват и използват научна информация за вземане на решения и предприемане на действия: да събират научна информация по конкретен глобален, местен или личен въпрос, свързан с науката, и да оценяват нейната достоверност, възможните ѝ недостатъци и последствията за личните и общностните решения.

Какво е математическа грамотност

Акцентът през 2022 г. беше върху математическата грамотност – способността ни да разсъждаваме математически, да формулираме, използваме и интерпретираме математиката, за да решаваме проблеми от реални житейски ситуации. Математическата грамотност включва познаване и разбиране на понятия, процеси, факти и методи, които описват, обясняват и предсказват явления. Тя ни помага да правим добре обосновани преценки и да взимаме решения.

PISA ще оцени колко ефективно държавите подготвят учениците да използват математиката в ежедневните аспекти на личния, гражданския и професионалния си живот като градивни, ангажирани и мислещи граждани на 21-ви век.

Рамката на изследването по математика е подчинено на развиване на умения на 21-ви век, като OECD посочва специално следните:

- критическо мислене;
- творчество/ градивност;
- умения за проучване и задаване на въпроси;
- инициативност и постоянство;
- използване на информация;
- системно мислене;
- комуникация;
- рефлексия.

Каква информация ни дава PISA

PISA не се интересува от резултатите на отделния ученик, не се интересува от резултатите на конкретно училище или регион, а от общото представяне на национално ниво. Интересува се обаче от социално-икономическата среда, в която растат учениците и прави връзки между образователните резултати и факторите на средата (като големина на населеното място, семейната среда, в която израстват учениците, финансовите възможности и пр.).

PISA дава много ценна информация до каква степен училището и образователните политики на дадена страна създават добавена стойност за учениците и компенсират неравния старт на децата от средата и социално-икономическия им статус.

PISA не е състезание между държави, нейната цел е да изследва качеството на училищното образование и да предостави задълбочена информация за формиране на образователните политики.

Вижте видео, което разказва как държавите могат да формират по-добри образователни политики, благодарение на PISA: видео

Уроците, които можем да научим от PISA

PISA дава представа за цялостната картина за състоянието на образователните системи в отделните държави.

Резултатите проследяват вътрешната динамика в обществото, какви са ефектите от различните образователни политики, къде се намираме и накъде вървим в посока повишаване на добавената стойност на образованието. Изследването също така помага на държавите да черпят ценен опит от другите страни в сферата на образованието и до какво са довели конкретни мерки. Това позволява да се сравняват различни подходи в реформата на образованието и да се създават дългосрочни и качествени политики в сферата.

Опитът на други държави показва, че добре планирани и изпълнени реформи дават видим резултат в рамките на два цикъла на PISA – шест години.

PISA дава поглед не само върху конкретните мерки, но и до каква степен те компенсират неравенството в образователната система и на каква цена (колко и как инвестираме средства в образованието).

Резултатите от PISA показват още, че държавите, които постигат най-голям напредък или традиционно са с най-високи резултати в осигуряване качествено образование, си поставят ясни и смели цели в дългосрочен план. Успешните образователни системи проследяват и анализират системно представянията на учениците и осигуряват голяма автономност на отделните училища. В тези държави се инвестира изключително върху подготовката и професионалното развитие на учителите, както и в целенасочена подкрепа на училищата с по-ниски резултати и по-ниска мотивация на учениците.

Научете повече какво означава функционална грамотност и защо е важна.

Очаквайте официалния коментар на “Заедно в час” за резултатите от последното издание на PISA 2025, както и нашите препоръки за мерките, които България трябва да

предприеме, за да подобри резултатите на учениците.

Прочетете още как преди няколко години Полша променя образователните си политики, като използва наученото от PISA.

<https://zaednovchas.bg/pisa>